

Andrzej Zbierski

Gdańsk - Wisłoujście

Informator Archeologiczny : badania 2, 340-342

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

studni średniowiecznej.

GDANSK- Wisłoujście

Pracownia Archeologiczna w Gdańsku
Zakład Archeologii Polski Środkowej
IHKM PAN w Łodzi przy współudziale
Katedry Historii Architektury Pol-
skiej Politechniki Gdańskiej

Badania prowadził dr Andrzej Zbierski. Finan-
sował IHKM PAN. Drugi sezon badań. Twierdza i
latarnia morska średniowieczna i nowożytna
/XIV - XIX w./.

Na stanowisku nr 12, w wykopach I - V przeprowadzono sys-
tematyczne badania archeologiczno-architektoniczne na terenie
twierdzy i latarni nadmorskiej zbudowanych przy ujściu Wisły
do Zatoki Gdańskiej.

1/ W wykopie I pomiędzy wieżą-latarnią z 1482 r., a wień-
cem twierdzy z 1562 r. odsłonięto dalsze fragmenty bruku ka-
miennego, który umacniał wysoczyznę wydmy nadmorskiej, na któ-
rej wzniesiono wieżę-latarnię, a w XIV w. /XIII?/ pierwszy pra-
wdopodobnie obiekt obronny zamykający wejście do portu i miasta
od strony morza. Odsłonięty bruk kamienny ma silny spadek w
kierunku Wisły. W fundamentach wieńca otaczającego wieżę-latar-
nię częściowo odsłonięto system trzech podziemnych korytarzy
zbudowanych z cegły-holenderki w XVI wieku. Stwierdzono, że
korytarze zostały zasypane w XVI wieku piaskiem morskim oraz
gruzem. Jeden z korytarzy mógł prowadzić do brzegu Wisły i

stanowiąc ukrytą drogę dla załogi twierdzy. Zauważono występowanie fragmentów węgla kamiennego, który był używany jako paliwo latarni już w XVI stuleciu. W fundamentach twierdzy - wieńca z XVI wieku wyeksplorowano wnętrza studni murowanej do głębokości 60 cm poniżej poziomu morza. Stwierdzono, że średni - górny poziom wody na wieńcu wynosił w tym czasie + 7 cm n.p.m. Studnia przestała pełnić swoją funkcję w drugiej połowie XIX wieku, zapewne po opuszczeniu w tym czasie twierdzy przez cały garnizon wojskowy.

2/ W wykopie II, we wnętrzu wieży-latarni z XV wieku odkryto pod obecną posadzką betonową oraz warstwą gruzu dwa poziomy posadzki starszych. Posadzka młodsza na głębokości 510 cm n.p.m. była ułożona z cegieł-holenderek /24 x 11 - 12 x 4 cm/. Pod nią zalegała warstwa gruzu grubości 5 - 10 cm przemieszanego z piaskiem morskim. Na głębokości 490 - 484 cm n.p.m. odsłonięto posadzkę starszą ułożoną z cegieł gotyckich-palcówek /30 - 31 x 13 - 13,5 cm/. Obie posadzki nosiły na sobie ślady pożarów /z 1577 r. i z 1709 r. ?/.

3/ Wykop III założono na głównej drodze prowadzącej od bramy /poterny/ przez dziedziniec twierdzy. Odsłonięto w nim na głębokości 60 cm od powierzchni dziedzińca najstarsze jego umocnienie ówczesnej płaszczyzny wykonane z gliny i żwiru.

4/ Wykop IV, usytuowany u podnóża korony wału szanca południowego, pomiędzy bastionami Południowo-Wschodnim i Furty Wodnej, pozwolił stwierdzić, że przy budowie szanów dla ich umocnienia stosowano gruz, glinę, kamienie i gazy. Odkryto również ślady konstrukcji drewnianych z XVIII wieku ze śladami pożaru /z 1734 r. ?/.

5/ W wykopie V założonym pomiędzy bastionem Artyleryjskim i północną ścianą wieńca, zbadano układ warstw stratygraficz-

nych od powierzchni bastionu 760 cm n.p.m. do głębokości 369 cm n.p.m. Stwierdzono, że w XVI-XVIII wieku do budowy szanieców północnych obok piasku morskiego użyto także gliny i gruzu.

Ustalono plan dalszych badań kompleksowych w 1969 roku oraz prac konserwatorskich przy zabezpieczeniu oraz udostępnieniu świadczającym odesłaniętych fragmentów podziemi twierdzy i wieży-latarni morskiej.

GNIEZNO - m.

patrz wczesne średniowiecze

GOLUB-DOBRZYŃ

Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska PKZ
w Warszawie

Badania prowadził mgr Krzysztof Nowiński.
Finansował WKZ w Bydgoszczy. Drugi sezon
badań. Zamek średniowieczny i nowożytny
- XVII w.

Badania kontynuowano na terenie przedzamcza i rozpoczęto je przy samym zamku. W sumie założono 12 wykopów. Odkryto następujące obiekty architektoniczne:

1. Baszta południowo-zachodniego narożnika przedzamcza o wymiarach ok 6 x 7 m, kamiennie-ceglana, s łukami rozporowymi. Konstrukcja ta, jak również dochodzący do niej zachodni mur obronny przedzamcza, ceglany na fundamencie kamiennym, sugeruje dużą rolę obiektu w systemie obronnym zamku. Baszta miała